

บทที่ 4

ผลการศึกษา

1. การศึกษารูปแบบและกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนการพัฒนายกระดับการพัฒนาชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในแต่ละรูปแบบภูมิสังคม

1.1 แผนการดำเนินงานเพื่อยกระดับการพัฒนาชุมชนตามตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง 3 ลักษณะภูมิสังคม

โดยการจัดเวทีชุมชนและหารือร่วมกับชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย รวมทั้งเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงในแต่ละพื้นที่ เพื่อกำหนดแผนการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ตามกรอบตัวชี้วัดและข้อกำหนดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง ทั้ง 3 ลักษณะภูมิสังคม (ภาพที่ 4-1)

ภาพที่ 4-1 ประมวลภาพการจัดเวทีชุมชนและหารือร่วมกับชุมชน ในพื้นที่เป้าหมาย

1) ชุมชนป่าเมี่ยง

1.1) ชุมชนบ้านแม่เมะ พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จากการประเมินสถานภาพของชุมชนในปี พ.ศ. 2560 พบว่า ชุมชนบ้านแม่เมะอยู่ในระดับที่ 2 (56 คะแนน) และมีตัวชี้วัดที่ต้องพัฒนาเพื่อยกระดับจำนวน 16 ตัวชี้วัด ดังนั้น เพื่อยกระดับการพัฒนาชุมชนบ้านแม่เมะจึงได้กำหนดกิจกรรมที่ชุมชนมีความพร้อม สำคัญ และเร่งด่วนก่อน เพื่อทดสอบตามตัวชี้วัดจำนวน 7 ตัวชี้วัด ตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่เมะ

ลำดับ	ตัวชี้วัดที่	กิจกรรมที่ทดสอบ
1	1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม	1. การทดสอบเลี้ยงผึ้งในระบบวนเกษตรสวนเมืองเพื่อเป็นรายได้ (เกษตรกรนำร่อง 5 ราย)
2	1.5 ชุมชนมีความมั่นคงด้านอาหาร (พืชอาหารหลัก/พืชท้องถิ่น/สัตว์)	1. การปลูกพืชท้องถิ่น (ลิ้นจี่ มะขาม และตำ) เสริมในระบบวนเกษตรสวนเมือง เพื่อเป็นแหล่งอาหารและรายได้เสริม 2. การปลูกพืชท้องถิ่นและพืชผักสวนครัว บริเวณบ้านเพื่อเป็นแหล่งอาหารและลดรายจ่าย
3	2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้	1. การสร้างสถานที่เรียนรู้/แปลงเรียนรู้/แปลงสาธิต 2. การพัฒนาวิทยากรชุมชนในการถ่ายทอดความรู้/แลกเปลี่ยนเรียนรู้
4	3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน และปลูกร่วมกับไม้ผล 2. การปลูกลิ้นจี่เป็นแนวในระบบวนเกษตรสวนเมือง
5	3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน	1. การปลูกไม้ป่าชาวบ้าน (จันทร์ทองเทศและเมเปิ้ลหอม) เพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการนั่งเมือง
6	3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ	1. การเพาะขยายพันธุ์พืชหรือแปลงรวบรวมพันธุ์พืช โดยเฉพาะพืชหายากหรือใกล้สูญหายจากชุมชน 2. กิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพอย่างต่อเนื่อง
7	3.8 มีระบบการจัดการของเสียในชุมชน	1. มีจุดรวบรวมและคัดแยกขยะในชุมชน 2. มีการดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านสะอาด

1.2) ชุมชนบ้านแม่พริก พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย จากการประเมินสถานภาพปัจจุบันของชุมชน พบว่าชุมชนบ้านแม่พริกอยู่ในระดับที่ 3 (70 คะแนน) และมีตัวชี้วัดที่ต้องพัฒนาเพื่อยกระดับจำนวน 9 ตัวชี้วัด ดังนั้น เพื่อยกระดับการพัฒนาชุมชนบ้านแม่พริกจึงได้กำหนดกิจกรรมที่ชุมชนมีความพร้อม สำคัญ และเร่งด่วนก่อน เพื่อทดสอบตามตัวชี้วัดจำนวน 5 ตัวชี้วัด ตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่พริก

ลำดับ	ตัวชี้วัด	กิจกรรมที่ทดสอบ
1	2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้	1. การสร้างสถานที่เรียนรู้/แปลงเรียนรู้/แปลงสาธิต 2. การพัฒนาวิทยากรชุมชนในการถ่ายทอดความรู้/แลกเปลี่ยนเรียนรู้
2	3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน และปลูกร่วมกับไม้ผล 2. การปลูกลิ้นจี่เป็นแนวในระบบวนเกษตรสวนเมือง
3	3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน	1. การปลูกไม้ป่าชาวบ้านแบบผสมผสานกับพืชอื่นๆ ในพื้นที่ทำกินเพื่อใช้ประโยชน์ 2. การปลูกไม้ป่าชาวบ้านแบบแปลงสำหรับตัดฟืนเพื่อใช้ประโยชน์

ลำดับ	ตัวชี้วัด	กิจกรรมที่ทดสอบ
4	3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ	1. การเพาะขยายพันธุ์พืชหรือแปลงรวบรวมพันธุ์พืช โดยเฉพาะพืชหายากหรือใกล้สูญหายจากชุมชน 2. มีกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพอย่าง ต่อเนื่อง
5	3.8 มีระบบการจัดการของเสียในชุมชน	1. จุดรวบรวมและคัดแยกขยะในชุมชน 2. การดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านสะอาด

2) ชุมชนที่ปลูกข้าวเป็นหลัก

2.1) ชุมชนบ้านปางยาง พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางยาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน จากการประเมินสถานภาพของชุมชนในปี พ.ศ. 2560 พบว่า ชุมชนบ้านปางยางอยู่ในระดับที่ 3 (66 คะแนน) และมีตัวชี้วัดที่ต้องพัฒนาเพื่อยกระดับจำนวน 11 ตัวชี้วัด ดังนั้น เพื่อยกระดับการพัฒนาชุมชนบ้านปางยางจึงได้กำหนดกิจกรรมที่ชุมชนมีความพร้อม สำคัญ และเร่งด่วนก่อน เพื่อทดสอบตามตัวชี้วัดจำนวน 5 ตัวชี้วัด ตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านปางยาง

ลำดับ	ตัวชี้วัด	กิจกรรมที่ทดสอบ
1	1.3 มีระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	1. ระบบการปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ + ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน/ได้ร่มเงา + ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)
2	2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้	1. การสร้างสถานที่เรียนรู้/แปลงเรียนรู้/แปลงสาธิต 2. การพัฒนาวิทยากรชุมชนในการถ่ายทอดความรู้/แลกเปลี่ยนเรียนรู้
3	3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน	1. การปลูกไม้ป่าชาวบ้านแบบผสมผสานกับพืชอื่นๆ ในพื้นที่ทำกินเพื่อใช้ประโยชน์ 2. การปลูกไม้ป่าชาวบ้านแบบแปลงสำหรับตัดฟันเพื่อใช้ประโยชน์
4	3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ	1. การเพาะขยายพันธุ์พืชหรือแปลงรวบรวมพันธุ์พืช โดยเฉพาะพืชหายากหรือใกล้สูญหายจากชุมชน 2. มีกิจกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพอย่าง ต่อเนื่อง
5	3.8 มีระบบการจัดการของเสียในชุมชน	1. จุดรวบรวมและคัดแยกขยะในชุมชน 2. การดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านสะอาด

2.2) ชุมชนบ้านห้วยโตน พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ่อเกลือ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จากการประเมินสถานภาพของชุมชนในปี พ.ศ. 2560 พบว่า ชุมชนบ้านห้วยโตนอยู่ในระดับที่ 2 (54 คะแนน) และมีตัวชี้วัดที่ต้องพัฒนาเพื่อยกระดับจำนวน 14 ตัวชี้วัด ดังนั้น เพื่อยกระดับการพัฒนาชุมชนบ้านห้วยโตนจึงได้กำหนดกิจกรรมที่ชุมชนมีความพร้อม สำคัญ และเร่งด่วนก่อน เพื่อทดสอบตามตัวชี้วัดจำนวน 5 ตัวชี้วัด ตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4 ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านห้วยโตน

ลำดับ	ตัวชี้วัดที่	กิจกรรมที่ทดสอบ
1	1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม	1. การปลูกไม้ผล (อะโวคาโด) 2. การปลูกพืชผักในโรงเรือน
2	3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1. การปรับพื้นที่ปลูกข้าวไร่เป็นนาขั้นบันได โดยมีเกษตรกรนำร่อง 5 ราย 2. การขุดบ่อกักเก็บน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ทำการเกษตร 3. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน
3	3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน	1. การปลูกไม้ป่าชาวบ้านแบบผสมผสานกับพืชอื่นๆ ในพื้นที่ทำกินเพื่อใช้ประโยชน์
4	3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ	1. การสำรวจและจัดทำข้อมูลทรัพยากรชีวภาพของชุมชน 2. การเพาะขยายพันธุ์พืชหรือแปลงรวบรวมพันธุ์พืช โดยเฉพาะพืชหายากหรือใกล้สูญหายจากชุมชน
5	3.6 มีการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน	1. การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน 2. การปลูกพืชบำรุงดิน/ปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน

3) ชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่นหรือทำไร่เลื่อนลอย

3.1) ชุมชนบ้านแม่มะลอ พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่มะลอ อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ จากการประเมินสถานภาพของชุมชนในปี พ.ศ. 2560 พบว่า ชุมชนบ้านแม่มะลออยู่ในระดับที่ 2 (60 คะแนน) และมีตัวชี้วัดที่ต้องพัฒนาเพื่อยกระดับจำนวน 14 ตัวชี้วัด ดังนั้น เพื่อยกระดับการพัฒนาชุมชนบ้านแม่มะลอจึงได้กำหนดกิจกรรมที่ชุมชนมีความพร้อมและสำคัญ เร่งด่วนก่อนเพื่อทดสอบตามตัวชี้วัดจำนวน 6 ตัวชี้วัด ตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4-5 ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่มะลอ

ลำดับ	ตัวชี้วัดที่	กิจกรรมที่ทดสอบ
1	1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม	1. การปลูกไม้ผล (อะโวคาโด มะขามยักษ์ เงาะ) 2. การปลูกไผ่บงหวาน
2	2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้	1. มีสถานที่เรียนรู้หรือแปลงเรียนรู้ ด้านการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยมีเกษตรกรนำร่อง 5 ราย
3	3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน และปลูกร่วมกับไม้ผล
4	3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน	1. การปลูกไม้ไผ่รอบพื้นที่ทำกิน เพื่อเป็นแนวกันลมและสามารถตัดมาใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ
5	3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ	1. การสำรวจและจัดทำข้อมูลทรัพยากรชีวภาพของชุมชน 2. การเพาะขยายพันธุ์พืชหรือแปลงรวบรวมพันธุ์พืช โดยเฉพาะพืชหายากหรือใกล้สูญหายจากชุมชน

ลำดับ	ตัวชี้วัดที่	กิจกรรมที่ทดสอบ
6	3.6 มีการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน	1. การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน 2. การปลูกพืชบำรุงดิน/ปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน

3.2) ชุมชนบ้านปางหินฝน พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จากการประเมินสถานภาพของชุมชนในปี พ.ศ. 2560 พบว่า ชุมชนบ้านปางหินฝนอยู่ในระดับที่ 3 (65 คะแนน) และมีตัวชี้วัดที่ต้องพัฒนาเพื่อยกระดับจำนวน 13 ตัวชี้วัด ดังนั้น เพื่อยกระดับการพัฒนาชุมชนบ้านปางหินฝนจึงได้กำหนดกิจกรรมที่ชุมชนมีความพร้อมและสำคัญ เร่งด่วนก่อนเพื่อทดสอบตามตัวชี้วัดจำนวน 5 ตัวชี้วัด ตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4-6 ตัวชี้วัดและกิจกรรมที่ทดสอบในพื้นที่ชุมชนบ้านปางหินฝน

ลำดับ	ตัวชี้วัดที่	กิจกรรมที่ทดสอบ
1	1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม	1. การปลูกไม้ผล (อะโวคาโด) โดยมีเกษตรกรนำร่อง 3 ราย
2	3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ	1. การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชัน และปลูกร่วมกับไม้ผล
3	3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน	1. การปลูกไม้เฝักรอบพื้นที่ทำกิน เพื่อเป็นแนวกันลมและสามารถตัดมาใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ
4	3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ	1. การเพาะขยายพันธุ์พืชหรือแปลงรวบรวมพันธุ์พืช โดยเฉพาะพืชหายากหรือใกล้สูญหายจากชุมชน
5	3.6 มีการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน	1. การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน 2. การปลูกพืชบำรุงดิน/ปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.2 การดำเนินงานตามแผนการพัฒนายกระดับชุมชนตามกรอบตัวชี้วัดที่เหมาะสม

โดยการทดสอบกิจกรรมตามแผนการพัฒนายกระดับชุมชนที่กำหนดร่วมกับชุมชนในพื้นที่นำร่องทั้ง 3 ภูมิสังคม 6 ชุมชน ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. ชุมชนป่าเมี่ยง

1.1 ชุมชนบ้านแม่เมะ

■ ด้านเศรษฐกิจ

1) ตัวชี้วัดที่ 1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม โดยการทดสอบเลี้ยงผึ้งโพรงในระบบวนเกษตรสวนเมี่ยงสำหรับเป็นแหล่งอาหารและรายได้เสริม โดยในเบื้องต้นนี้มีเกษตรกรสนใจนำร่อง 5 ราย (นายประมวล ยั่งยืน นายสมศักดิ์ กองสถาน นายคำป็น แก้วใจมา นายทอง แก้วใจมา และนายบุญเลิศ ศิริปัญญา) จากการสำรวจพื้นที่ของเกษตรกรพบว่า พื้นที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 711-830 เมตร ลักษณะเป็นสวนเมี่ยง

และมีพันธุ์ไม้ยืนต้น ผสมผสานในแปลงเช่น ถั่วลิสง ส้มโอ กล้วย ตะแบก สัก ทองหลางป่า มะไฟ ฯลฯ ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพพื้นที่ในเบื้องต้นพบว่ามีความเหมาะสมในการนำโพรงผึ่งเข้ามาวาง เพื่อล่อให้ผึ้งเข้ามาอยู่อาศัย ดังนั้น ทางโครงการฯ จึงได้จัดทำโพรงผึ่ง โดยมีลักษณะเป็นท่อซีเมนต์ก้นปิด ขนาด 40 x 40 เซนติเมตร ให้กับเกษตรกรนำไปทดสอบวางในพื้นที่ของตนเองรายละ 5 ใบ แต่เนื่องจากการจัดทำโพรงผึ่งใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานและเมื่อได้รับแล้ว เกษตรกรนำไปวางในสวนเลยช่วงเวลาที่เหมาะสมต่อการเข้ามาอยู่ของผึ้งคือเข้าสู่ฤดูฝนแล้ว จึงทำให้ยังไม่มีผลผลิตน้ำผึ้ง (ภาพที่ 4-2)

ภาพที่ 4-2 ประมวลภาพการชี้แจงและสำรวจพื้นที่เพื่อทดสอบเลี้ยงผึ้งโพรง

2) ตัวชี้วัดที่ 1.5 ชุมชนมีความมั่นคงด้านอาหาร โดยการจัดทำแปลงทดสอบปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งอาหารและรายได้เสริม ในพื้นที่บริเวณรอบครัวเรือนและในระบบวนเกษตรสวนเมืองของเกษตรกร โดยมีเกษตรกรนำร่อง 5 ราย ดังนี้ 1) นายทอง แก้วใจมา 2) นางอำพร กองสถาน 3) นางจันทร์ทิพย์ กองเมือง 4) นางสาวสมพร มั่งมูล และ 5) นายประมวล ยั่งยืน โดยพืชท้องถิ่นที่ปลูกมี 4 ชนิด ได้แก่ ลิ้นลาว ตาว ผักกูด และผักหนาม (ภาพที่ 4-3)

ภาพที่ 4-3 แปลงทดสอบปลูกพืชท้องถิ่นพื้นที่บ้านแม่เมะ

■ ด้านสังคม

1) ตัวชี้วัดที่ 2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดสร้างสถานที่เรียนรู้หรือแปลงเรียนรู้/สาธิต ภายในชุมชนเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้ที่สนใจ ซึ่งชุมชนบ้านแม่เมะได้ร่วมกันจัดทำแปลงรวบรวมพืชท้องถิ่นของชุมชน บริเวณพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชน โดยร่วมกันปลูกพืชท้องถิ่นแต่ละชนิดในแปลงที่ได้เตรียมไว้ ซึ่งชุดเป็นแปลงในลักษณะเป็นขั้นบันไดมีความกว้าง 2 เมตร และยาว 10 เมตรหรือตามลักษณะของพื้นที่ จำนวน 10 แปลงสำหรับต้นกล้าพืชท้องถิ่นที่ใช้ปลูกได้มาจากการเก็บตัวอย่างในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่เมะแล้วนำมาเพาะขยายพันธุ์เพิ่มเติมและบางชนิดเป็นพืชที่ชุมชนมีความต้องการแต่ไม่พบในชุมชนจึงได้นำจากพื้นที่อื่นเข้ามาเสริม โดยพืชท้องถิ่นที่ปลูกในครั้งนี้มีทั้งหมด 38 ชนิด ดังนี้

1) หล้าหนวดแมว 10 ต้น	11) ตีปลากั้ง 10 ต้น	21) มะกอกป่า 10 ต้น	31) ชำคม 2 กอ
2) พญาฮอ 10 ต้น	12) ผักไผ่น้ำ 1 กอ	22) ผักแปม 4 ต้น	32) ค้อนหมาขาว 2 ต้น
3) แกนฝาง 10 ต้น	13) มะขวง 20 ต้น	23) เพี้ยฟาน 6 ต้น	33) วานสาวหลง 2 กอ
4) ขางปอยหลวง 3 ต้น	14) มะแขว่น 20 ต้น	24) ผักหวานป่า 70 ต้น	34) วานชักมดลูก 5 กอ
5) ขางปอยน้อย 3 ต้น	15) ขาข้าวหอม 2 ต้น	25) มะขม 5 ต้น	35) ไพล 5 กอ
6) วานหัวสับ 10 ต้น	16) หล้าหวาน 6 ต้น	26) เลือดไ่น้ 8 ต้น	36) ต่างหลวง 2 ต้น
7) แคฝรั่ง 6 ต้น	17) รวงจืดแดง 4 ต้น	27) ตาล้านดอย 8 ต้น	37) ผักกูด 100 กอ
8) เขียงตา 10 ต้น	18) กำลังเสือโคร่ง 8 ต้น	28) ขมิ้นขาว 2 กอ	38) ผักหนาม 50 ต้น
9) ชุมเห็ดเทศ 2 ต้น	19) พักข้าว 2 ต้น	29) กระชายดำ 2 กอ	
10) ควาตอง 10 ต้น	20) ลิงลาว 300 ต้น	30) เพกา 10 ต้น	

■ ด้านสิ่งแวดล้อม

1) ตัวชี้วัดที่ 3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการทดสอบปลูกปลูกลิงลาวเป็นแนวขวางความลาดชันในพื้นที่ระบบวนเกษตรสวนเมี่ยงของเกษตรกรนาร่อง 4 ราย (นางจันทร์ทิพย์ กองเมือง นางสมพร มั่งมูล นายทอง แก้วใจมา และนายประมวล ยั่งยืน)

2) ตัวชี้วัดที่ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน โดยสนับสนุนกล้าไม้โตเร็ว (จันทร์ทองเทศ) และกล้าไผ่รวกให้เกษตรกรนำไปปลูกในพื้นที่ของตนเอง เพื่อตัดฟันมาใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น ทำฟืนหนึ่งเมี่ยง ก่อสร้างบ้านเรือน ฯลฯ

3) ตัวชี้วัดที่ 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ ทำการสำรวจพืชท้องถิ่นภายในชุมชน พบ 130 ชนิด เช่น ตำว หอมไก่ คำแสด ผักแปม จิงจูฉ่ำ นางเลว ขางปากปุด ค้อนหมาขาว ฯลฯ แล้วนำมาทดสอบเพาะขยายพันธุ์ 34 ชนิด เช่น มะกอกป่า เพกา ผักแปม โกศล หอมไก่ ไพล แก้วเลือดไ่น้ เพี้ยฟาน ฯลฯ (ภาพที่ 4-4)

ภาพที่ 4-4 การทดสอบเพาะขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่เมะ

4) ตัวชี้วัดที่ 3.8 มีระบบการจัดการของเสียในชุมชน โดยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมหมู่บ้านสะอาดของชุมชน ซึ่งจะมีการพัฒนาหมู่บ้านเดือนละครั้งเป็นประจำ รวมทั้งมีการคัดแยกและจัดทิ้งขยะเพื่อรักษาความสะอาดและสภาพแวดล้อมของชุมชน

1.2 ชุมชนบ้านแม่พริก

■ ด้านสังคม

1) ตัวชี้วัดที่ 2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยสนับสนุนการจัดทำแปลงตัวอย่างการปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งอาหารและรายได้เสริมภายในชุมชน ซึ่งได้จัดทำแปลงปลูกหวานหนามขาวเพื่อตัดหน่อ

■ ด้านสิ่งแวดล้อม

1) ตัวชี้วัดที่ 3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการปลูกถั่วเขียวเสริมในระบบวนเกษตรสวนเมือง เพื่อป้องกันการชะล้างหน้าดินและพังทลายของดิน นอกจากนี้ดอกถั่วเขียวยังสามารถนำมาบริโภคและเป็นรายได้เสริมให้เกษตรกรอีกช่องทางหนึ่ง

2) ตัวชี้วัดที่ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน โดยสนับสนุนกล้าไม้รวกดำจำนวน 150 กล้าเพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูกในพื้นที่ของตนเองสำหรับตัดฟืนมาใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ

3) ตัวชี้วัดที่ 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ โดยสนับสนุนการทดสอบเพาะขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นเพื่อนำไปปลูกฟื้นฟูภายในชุมชนให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

4) ตัวชี้วัดที่ 3.8 มีระบบการจัดการของเสียในชุมชน โดยสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนในแต่ละเดือน เพื่อให้ชุมชนมีความสะอาด น่าอยู่

ภาพที่ 4-5 การทดสอบกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านแม่พริก

2. ชุมชนที่ปลูกข้าวเป็นหลัก

2.1 ชุมชนบ้านปางยาง

■ ด้านเศรษฐกิจ

1) ตัวชี้วัดที่ 1.3 มีระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการทดสอบปรับระบบการปลูกชนิดพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ในเบื้องต้นนี้ได้ทดสอบปลูกหวายเพื่อตัดหน่อ 2 ชนิด จำนวน 200 ต้น คือ หวายหนามขาวและหวายหนามล่อม ในพื้นที่ของเกษตรกรบ้านปางยาง 1 ราย (นางบัวผาย พนะสัน) พบว่า หวายหนามขาวมีการเจริญเติบโตได้ค่อนข้างดีโดยมีความสูง 20-50 เซนติเมตร ในขณะที่หวายหนามล่อมมีการเจริญเติบโตค่อนข้างช้า มีความสูง 15-30 เซนติเมตร (ภาพที่ 4-6)

ภาพที่ 4-6 แปลงทดสอบปลูกหวายหนามขาวและหวายหนามล่อม พื้นที่ปางยาง

■ ด้านสังคม

1) ตัวชี้วัดที่ 2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดทำแปลงตัวอย่างการทดสอบปรับระบบการปลูกชนิดพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรในชุมชนเกิดความตระหนักและปรับเปลี่ยนรูปแบบการเพาะปลูกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

■ ด้านสิ่งแวดล้อม

1) ตัวชี้วัดที่ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน ทางโครงการฯ ได้สนับสนุนกล้าไม้รวกดำ จำนวน 250 กล้า เพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูกเป็นแนวรอบขอบเขตพื้นที่ทำกิน ซึ่งกล้าไม้รวกสามารถ

นำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น ทำค้ำพืชผัก หลักปัก ด้ามเครื่องมือการเกษตร ฯลฯ นอกจากนี้ การปลูกไผ่รวกเป็นแนวยังมีประโยชน์ในด้านช่วยลดความรุนแรงของลมพายุได้ด้วย

2) ตัวชี้วัดที่ 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ โดยการทดสอบเพาะขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นรวมทั้งชนิดไม้ต่างถิ่นเพื่อใช้ปลูกสำหรับเป็นแหล่งอาหารและตัดมาใช้สอยด้านต่างๆ 4 ชนิด ได้แก่ ผักกูด งาขี้ม่อน มะขม และจันทน์ทองเทศ รวมทั้งจัดทำแปลงตัวอย่างการปลูกพืชท้องถิ่นเพื่อเป็นแหล่งอาหารและรายได้เสริม โดยการจัดทำแปลงปลูกผักกูดที่มีการจัดการเพื่อให้มีผลผลิตต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งพบว่าผักกูดมีการเจริญเติบโตได้ดีและมีผลผลิตอย่างต่อเนื่อง

3) ตัวชี้วัดที่ 3.8 มีการจัดการของเสียในชุมชน โดยให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะ และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชนเป็นประจำทุกเดือน

ภาพที่ 4-7 การทดสอบกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ปางยาง

2.2 ชุมชนบ้านห้วยโตน

■ ด้านเศรษฐกิจ

1) ตัวชี้วัดที่ 1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม โดยสนับสนุนต้นกล้าไม้ผล (อะโวคาโด) จำนวน 1,000 กล้า เพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูกในพื้นที่ของตนเองสำหรับเป็นรายได้ ทดแทนการทำเกษตรแบบดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมาคือ การทำไร่หมุนเวียนที่มีการปลูกเฉพาะข้าวไร่เพียงอย่างเดียว ซึ่งประสบปัญหาได้ผลผลิตน้อยไม่เพียงพอต่อการบริโภค รวมทั้งไม่มีรายได้ด้วย

■ ด้านสิ่งแวดล้อม

1) ตัวชี้วัดที่ 3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการทดสอบปรับพื้นที่จากสภาพพื้นที่ที่ลาดชันเป็นนาขั้นบันได โดยใช้แรงงานคนในการขุดเพื่อใช้ปลูกข้าวนาทดแทนการปลูกข้าวไร่ ซึ่งได้นำร่องในพื้นที่ของเกษตรกรจำนวน 5 ราย นอกจากนี้ได้มีการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ลาดชันบริเวณโคนต้นอะโวคาโด และระหว่างแปลงนาขั้นบันไดแต่ละแปลง เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมทั้งเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินในพื้นที่

2) ตัวชี้วัดที่ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน ได้สนับสนุนกล้าไม้รวกดำจำนวน 250 กล้า เพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูกเป็นแนวรอบขอบเขตพื้นที่ทำกิน ซึ่งกล้าไม้รวกสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น ทำค้ำพืชผัก หลักปัก ดำเครื่องมือการเกษตร ฯลฯ นอกจากนี้การปลูกไม้รวกเป็นแนวยังมีประโยชน์ในด้านช่วยลดความรุนแรงของลมพายุได้ด้วย

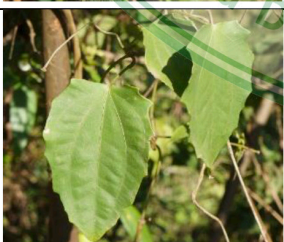
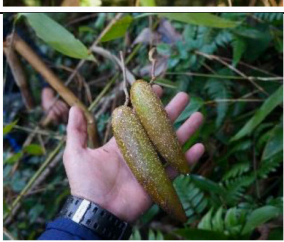
3) ตัวชี้วัดที่ 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ โดยการเดินสำรวจพืชท้องถิ่นที่ชุมชนมีการนำมาใช้ประโยชน์เป็นอาหารและสมุนไพร บริเวณพื้นที่ป่ารอบชุมชนและรอบครัวเรือนภายในชุมชนร่วมกับผู้รู้ของชุมชน จากการสำรวจพบพืชท้องถิ่นจำนวน 118 ชนิด (ตารางที่ 4-7) เช่น ตะไคร้ต้น กรดน้ำ เครื่องเห่า ผักเบี้ยดิน ผักกูด มะเขาควย รากจืดแดง ผักชีล้อม ว่านดกแต่ ฯลฯ แล้วนำมาทดสอบเพาะขยายพันธุ์ 20 ชนิด เช่น ตะไคร้ต้น กรดน้ำ กล้วยฤๅษี มะตะ เพกา ชะอม โกศล ฯลฯ

4) ตัวชี้วัดที่ 3.6 มีการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยการจัดทำปุ๋ยหมักแล้วนำไปใส่ในแปลงนา ก่อนที่จะมีการปลูกข้าวนา

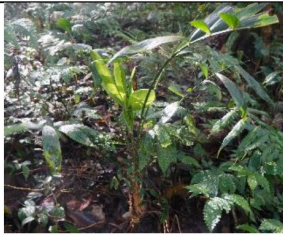
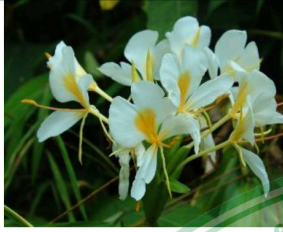
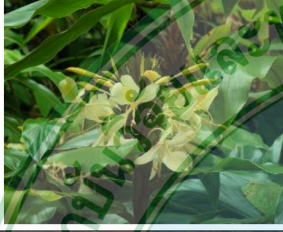
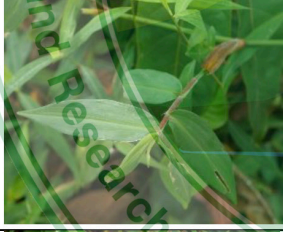

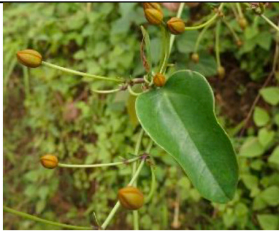
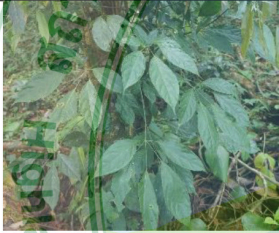
ภาพที่ 4-8 การทดสอบกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ห้วยโตน

ตารางที่ 4-7 พืชท้องถิ่นชุมชนบ้านห้วยโตน

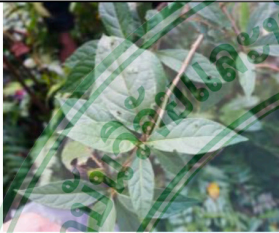
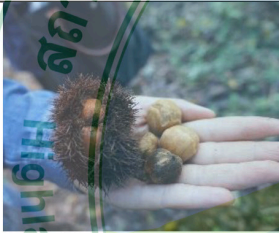
ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
1		จะไคตัน	ตะไคร้ตัน	<i>Litsea cubeba</i> (Lour.) Pers.	LAURACEAE	ผลสดและใบอ่อน นำมาต้มน้ำพริก ใส่ แกง ผลแห้งนำมา ตากและใช้เป็น เครื่องเทศ
2		มะตุ้ม	หนามไขกุ่ม	<i>Rubus ellipticus</i> Sm.	ROSACEAE	ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
3		มะตุ้ม	ไขปูส้ม กุหลาบ จันทร	<i>Rubus rugosus</i> Sm.	ROSACEAE	ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
4		เอียงนา	เอื้องหมายนา	<i>Costus speciosus</i> (Koen.) Sm.	COSTACEAE	เหง้าต้มน้ำดื่ม ช่วย แก้นิ่ว บำรุงกำลัง และช่วยแก้โรค ความดันต่ำ หน้ามืด
5		ผักพา	ปิ้งขาว	<i>Clerodendrum glandulosum</i> Lindl.	LAMIACEAE	ยอดลวกหรือนึ่งจิ้ม น้ำพริก เปลือกลำ ต้นใช้เคี้ยวแทน หมาก
6		ดอกไล่ เครือ	รางจืดแดง หนามแดง	<i>Thunbergia coccinea</i> Wall. Ex D. Don	ACANTHACEAE	ใบ เถาต้มน้ำดื่มช่วย ขับสารพิษ
7		มะเขาวัว	มะเขาควาย	<i>Dittoceras maculatum</i> Kerr	APOCYNACEAE	ผลนำมาดอง หรือ รับประทานสด ยาง จากผลสด ช่วยแก้ ท้องเสีย ช่วยบำรุง กำลังเพศชาย

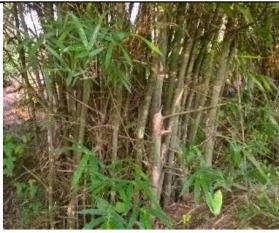
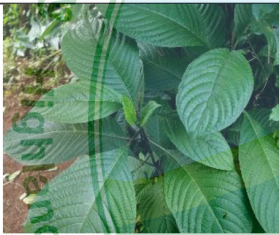
ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
8		ดักดักนก	ขนุนดิน กากหมาก ตาฤๅชี	<i>Balanophora fungosa</i> J. R. & G. Forst.	BALANOPHORACEAE	ใช้ดักนก (มีกลิ่นแรง)
9		แก้วแวก	มันแก้ว	<i>Pachyrhizus erosus</i> (L.) Urb.	FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE	หัวใต้ดิน รับประทานเป็น ผลไม้ ยอดอ่อน นำมาจมน้ำพริก หัว ใช้ดองกับเหล้า มีรส ขม ต้มบำรุงกำลัง
10		ผักป้อมดิน	กรตน้ำ หญ้าปัก แมงวัน	<i>Scoparia dulcis</i> Linn.	PLANTAGINACEAE	ใบและยอดสดนำมา จมน้ำพริก หรือกิน กับลาบ มีรสหวาน หรือนำมาตากแห้ง ทำชาชงน้ำดื่ม
11		ผักหนาม	ผักหนาม	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	ARACEAE	ต้นอ่อนนำมาลวก กินกับน้ำพริก
12			ลิลลาว	<i>Aspidistra sutepensis</i> K.Laren	CONVALLARIACEAE	ดอกนำมาลวกจิ้ม น้ำพริก ผัด แกง
13		หางเม่น	หญ้าเอ็น ยัด ผักกาด น้ำ	<i>Plantago major</i> L.	PLANTAGINACEAE	ต้นอ่อนรับประทาน เป็นผักสดหรือลวก จมน้ำพริก หรือนำ มาตากแห้งเป็น ชาชงดื่ม

ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
14		หวายหอม	หวาย	<i>Calamus sp.</i>	ARECACEAE	หน่ออ่อนนำมาตำหรือแกง ดองจิ้ม น้ำพริก เนื้อในเมล็ดรับประทานได้
15			มหาหงส์ ตาเหิน (ขาว)	<i>Hedychium coronarium</i> J.Konig	ZINGIBERACEAE	หน่ออ่อนรับประทานสดหรือลวกกับน้ำพริก
16			มหาหงส์ ตาเหิน (เหลือง)	<i>Hedychium sp.</i>	ZINGIBERACEAE	หน่อลวกกับน้ำพริก
17		มะกลิ้ง	มะกลิ้ง	<i>Hodgesonia heteroclita</i> (Roxb.) Hook. f. & Thomson	CUCURBITACEAE	เมล็ดนำมาเผาไฟแล้วตำน้ำพริก เถาและใบนำมาลนไฟแล้วสุตควั่นช่วยรักษาโรคระบบทางเดินหายใจ
18		หญ้ากระปี	ผักปราบ ใบกว้าง	<i>Commelina bengalensis</i> L.	COMMELINACEAE	ยอดอ่อนนำมาจิ้มน้ำพริก หรือแกงใส่เนื้อ
19		ผักแดด	ผักปราบ ใบใหญ่			ยอดอ่อนนำมาจิ้มน้ำพริก หรือแกงใส่เนื้อ ผลรับประทานเป็นผลไม้ มีรสเย็นจืด
20		หน่อแล้ง				ดอกนำมาเผาและตำน้ำพริก

ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
21		เครือพวง				เถานำมาอมแก้ปวดฟัน
22		ไม้ยูง	ยมหอม	<i>Toona ciliata</i> M. Roem.	MELIACEAE	เนื้อไม้ นำมาสร้างบ้าน
23		ผักหมอง				ใบนำมาแกง
24		ต้าง	ต้างหอม			ใบอ่อนกินกับลาบ หรือลวกจิ้ม น้ำพริก
25		มะลั่ว				ผลคล้ายเกาลัดแต่ เล็กกว่ารับประทานได้
26		ผักแหง	เครือเหา ผักแปมป่า	<i>Toddalia asiatica</i> (L.) Lam.	RUTACEAE	ใบและยอดอ่อนจิ้ม น้ำพริก
27		ชะม่อน เครือ	ส้มจี๋ ส้มกุ่ม	<i>Embelia ribes</i> Burm. f.	MYRSINACEAE	ใบนำมอลนไฟ ใส่เกลือและนำมาอมเป็นเมี่ยง

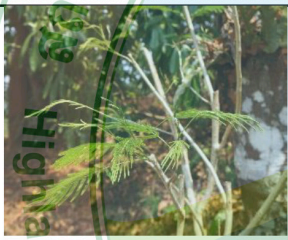
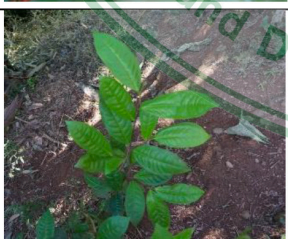
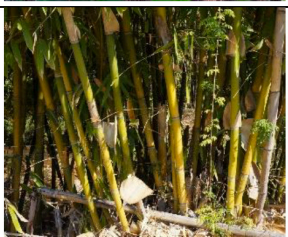
ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
28		ชมพูกา	ชมพูกา	<i>Bretschneidera sinensis</i> Hemsl.	BRETSCHNEIDERACEAE	ไม้ประดับ ออกดอกสวยงาม
29		หญ้าไล่เดือน	ผักเบี้ยดิน	<i>Lobelia angulata</i> Forster	CAMPANULACEAE	ยอดอ่อนหรือทั้งต้นกินเป็นผักสด หรือนำมาจมน้ำพริก
30		ผักกูดดง	ผักกูด	<i>Diplazium esculentum</i> (Retz.) Sw.	ATHYRIACEAE	ยอดอ่อนนำมาผัด ยำ ลวกจมน้ำพริก
31			บัวบกเขา			ยอดสดจมน้ำพริก
32		กุ่มกุ่ม	กูดตัน	<i>Cyathea latebrosa</i> (Wall. Ex Hook.) Copel.	CYATHEACEAE	ไม้ประดับ
33		ผักแกง เกาะ				ยอดอ่อนนำมาแกง หรือรับประทานสด จมน้ำพริก มีรสขม

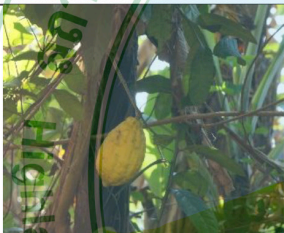
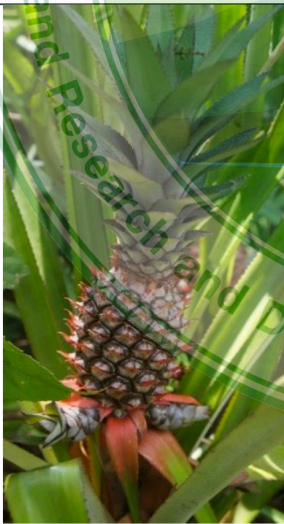
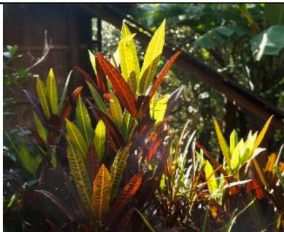
ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
34		จิ้ง	ตำแย	<i>Girardinia diversifolia</i> (Link.) Friis	URTICACEAE	ใบและต้นมีพิษ หากโดนผิว จะทำให้ปวดแสบปวดร้อน
35		มะนอต				ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
36		จางจิต				ใบและกิ่งนำมาต้มน้ำดื่ม ช่วยขับสารพิษในร่างกาย
37		ก๋อนุน				เมล็ดนำมาคั่วรับประทานเป็นอาหาร
38		แกงหอม	อบเชย	<i>Cinnamomum bejolghota</i> (Buch.-Ham.) Sweet	LAURACEAE	เปลือกต้นใช้เป็นเครื่องเทศแต่งกลิ่น
39		หญ้าดำ / สาบดำ	สาบหมา	<i>Ageratina adenophora</i> (Spreng.) R. M. King & H. Rob.	ASTERACEAE	ใบ ขยี้ใส่แผลสด ช่วยห้ามเลือด
40		ผักเผ็ด	ผักคราดหัวแหวน ผักเผ็ด	<i>Spilanthes iabadicensis</i> Moore	ASTERACEAE	ดอกและใบอ่อนนำมาแกง

ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
41			ไผ่บง	<i>Dendrocalamus brandisii</i> (Munro) Kurz	POACEAE	หน่อนำมาแกง
42			ไผ่ซาง	<i>Dendrocalamus strictus</i>	POACEAE	หน่อนำมาแกง
43		ต้นไฉ้	ห้อมช้าง	<i>Phlogacanthus curviflorus</i> Nees	ACANTHACEAE	กินน้ำหวานของกลีบดอก
44		มะเดื่อ	เดื่อหลวง	<i>Ficus oligodon</i> Miq.	MORACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
45		กุ๊ก	จิกูก	<i>Amomum</i> sp.	ZINGIBERACEAE	หน่อกินกับน้ำพริก

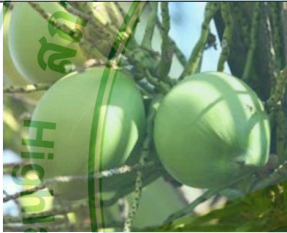
ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
46		กล้วยไข่	กล้วย	<i>Musa sp. (L.)</i>	MUSACEAE	ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
47		มักคาคา / มะแกว่า	ฝรั่งจีน	<i>Psidium guajava</i> Linn.	MYRTACEAE	ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
48		มะหนุน	ขนุน	<i>Artocarpus</i> <i>heterophyllus</i> Lam.	MORACEAE	ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
49		มันตัน	มัน สำปะหลัง	<i>Manihot</i> <i>esculenta</i> Crantz	EUPHORBIA CEAE	หัวนำมาทำอาหาร ยอดลวกกินกับ น้ำพริก
50		มันแกว่า	มันเทศ	<i>Ipomoea batatas</i> (L.) Lam.	CONVOLVUL ACEAE	หัวนำมาเผากิน ยอดอ่อนนำไป ประกอบอาหาร

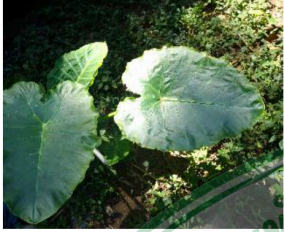
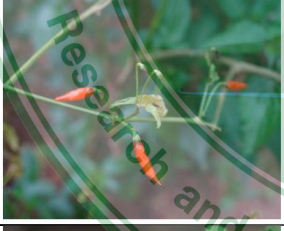
ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
51		เตย	เตยหอม	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb.	PANDANACEAE	ใบต้มกับน้ำดื่ม
52		หม่อน	หม่อนไหม	<i>Morus alba</i> L.	MORACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
53		ไม้เตน	ลำพูป่า ตุ้มเตน	<i>Duabanga grandiflora</i> (Roxb. Ex DC.) Walp.	SONNERATIA CEAE	ลำต้นและกิ่งใช้เป็น ไม้ฟืน ผลอ่อนกิน กับน้ำพริก
54		ดอกคูน	อุนบ้าน	<i>Sambucus simpsonii</i> Rehd.	CAPRIFOLIACEAE	ปลูกประดับ
55		ผักหนาม / หอมป้อม เปื่อ	ผักชีฝรั่ง	<i>Eryngium foetidum</i> L.	APIACEAE	ใบนำมาใส่แกงช่วย ดับกลิ่นคาว
56			หางสิงห์	<i>Huperzia squarrosa</i>	LYCOPODIACEAE	ปลูกประดับ
57		ยาสูบ	ยาสูบผี	<i>Nicotiana tabacum</i> L.		ใบยี้ทำกันทาก

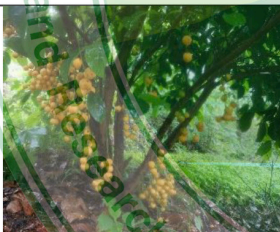
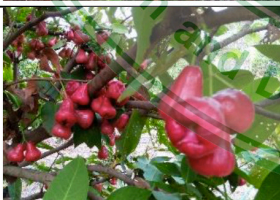
ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
58		หญ้าโต้ม ขัด	หญ้าขัดใบ ยาว	<i>Sida acuta</i> Burm. f.	MALVACEAE	ใช้ลำต้นและกิ่งมา มัดเข้าด้วยกันทำ เป็นไม้กวาด สำหรับ กวาดบ้านและพื้น
59			ขิง	<i>Zingiber officinale</i> Roscoe	ZINGIBERACEAE	เหง้านำมาประกอบ อาหาร
60		ผักกูด	ผักกูด	<i>Diplazium</i> <i>esculentum</i> (Retz.) Sw.	ATHYRIACEAE	ยอดและใบอ่อน นำมาแกง
61		ผักหละ	ชะอม	<i>Acacia pennata</i> (L.) Willd.	FABACEAE	ยอดและใบอ่อน นำมาแกง
62		มะพลอด	สลอตเลา	<i>Elaeagnus latifolia</i> L.	ELAEAGNACEAE	ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
63		เมี่ยง	ชาเมี่ยง	<i>Camellia sinensis</i> (L.) Kuntze	THEACEAE	ใบนำมาทำเมี่ยง
64			ไผ่เฮียะ	<i>Schizostachyum</i> <i>virgatum</i> (Munro) H.B.Naithani & Bennet	POACEAE	หน่อนำมาแกง

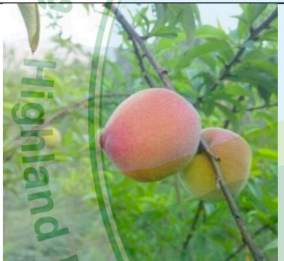
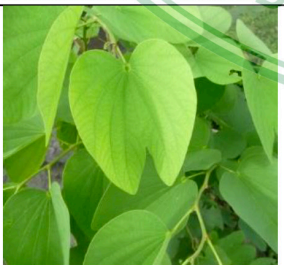
ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
65			ส้มโอ	<i>Citrus maxima</i> (Burm.) Merr.	RUTACEAE	ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
66			ต้าว	<i>Arenga pinnata</i> (Wurmb) Merr.	ARECACEAE	เมล็ดนำมาทำขนม หวาน
67			ไผ่รวก	<i>Thyrsostachys</i> <i>siamensis</i> Gamble	POACEAE	หน่ออ่อนเป็น อาหาร ลำต้นใช้ทำ ด้ามอุปกรณ์ การเกษตร
68		มะยี่น	มะนาวเทศ เลมอน	<i>Citrus limon</i> (L.) Osbeck	RUTACEAE	ผลใช้ปรุงอาหาร ช่วยให้มีรสชาติ เปรี้ยว
69		มะขะหนัด	สับปะรด	<i>Ananas comosus</i> (L.) Merr.	BROMELIACEAE	ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
70			โกศล	<i>Codiaeum</i> <i>variegatum</i> Blume	EUPHORBIACEAE	ใบนำมาประกอบ อาหาร

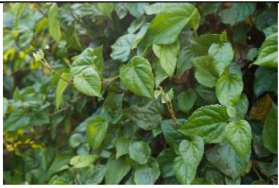
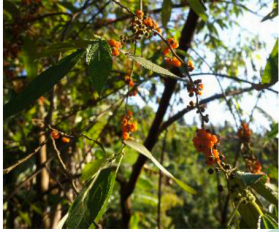
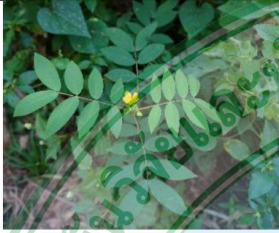
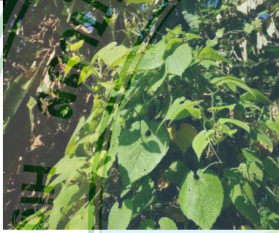
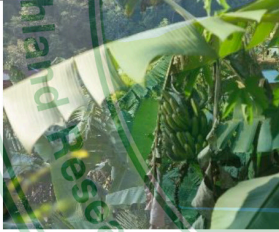
ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
71		บะแคว้ง ขม	มะแว้งต้น	<i>Solanum indicum</i> L.	SOLANACEAE	ผลนำมาประกอบอาหาร
72		หมักนม	เสาวรส	<i>Passiflora edulis</i> Sims	PASSIFLORACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
73		กะเพรา	กะเพรา	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	LABIATAE	ใบนำมาประกอบอาหาร
74		บะเดือย	เดือย	<i>Coix lachrymal-jobi</i> L. var. <i>lacryma-jobi</i>	POACEAE	เมล็ดกินได้
75		หมักอี	มะระ หวาน	<i>Sechium edule</i> (Jacq) Swartz.	CUCURBITACEAE	ผลและยอดนำมาประกอบอาหาร
76			อ้อยดำ	<i>Saccharum officinarum</i> L.	POACEAE	ลำต้นนำมาประทาน

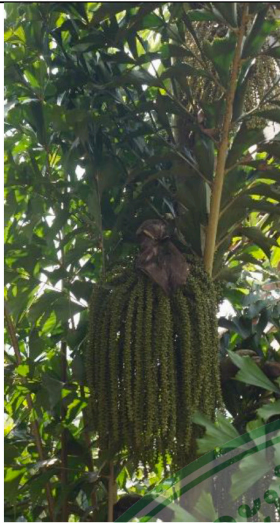
ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
77			ผักหวานบ้าน	<i>Sauropus androgynus</i> (L.) Merr.	EUPHOBACEAE	ยอดและใบอ่อนนำมาแกง
78			ข่า	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	ZINGIBERACEAE	เหง้านำมาประกอบอาหาร
79		ผักอีโย	พญาหอ เสลดพังพอน ตัวเมีย	<i>Clinacanthus nutans</i> (Burm.f.) Lindau	ACANTHACEAE	ใบใส่แกงแค แกงหน่อ
80			มะพร้าว	<i>Cocos nucifera</i> L.	ARECACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
81		มะกล่ำยเตด	มะละกอ	<i>Carica papaya</i> L.	CARICACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
82		ฟักแป้น	ฟักทอง	<i>Cucurbita moschata</i> Duchesne	CUCURBITACEAE	ผลและยอดนำมาประกอบอาหาร
83			เผือก	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	ARACEAE	หัวนำมาประกอบอาหาร

ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
84			บอน			ก้านใบนำมาแกง
85			ตุน			ก้านใบนำมาแกง
86		มันจั่ว	มันแกว	<i>Pachyrhizus chyrhizus</i> (L.) Urb.	PAPILIONACEAE	หัวนำมา รับประทานสด
87		ก้อมก้อ	แมงลัก	<i>Ocimum americanum</i> (L.)	LAMIACEAE	ใบนำมาประกอบ อาหาร
88			พริกขี้หนู	<i>Capsicum annuum</i> L.	SOLANACEAE	ผลนำมาประกอบ อาหาร
89			พริกขี้ฟ้า	<i>Capsicum annuum</i> L.	SOLANACEAE	ผลนำมาประกอบ อาหาร
90			มะเขือม่วง	<i>Solanum melongena</i> L.	SOLANACEAE	ผลนำมาประกอบ อาหาร

ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
91		มะเขือขม	มะเขือขม	<i>Solanum sp.</i>	SOLANACEAE	ผลนำมาประกอบอาหาร
92		มะเขือแจ้	มะเขือขื่น	<i>Solanum capsicoides</i> All.	SOLANACEAE	ผลนำมาประกอบอาหาร
93		มะเขือขวน	กำจัดต้น	<i>Zanthoxylum rhetsa</i> (Roxb.) DC.	RUTACEAE	ผลนำมาประกอบอาหาร
94			มะม่วง	<i>Mangifera indica</i> L.	ANACARDIACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
95			มะไฟ	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	PHYLLANTHACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
96			ชมพู่	<i>Syzygium jambos</i> (L.) Alston	MYRTACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
97		บะห้	หว่า	<i>Syzygium cumini</i> (L.) Skeels	MYRTACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้

ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
98		กาแฟ	กาแฟอาราบิก้า	<i>Coffea arabica</i> L.	RUBIACEAE	ผลนำมาทำเครื่องดื่ม
99		ผักแปม	ผักแปม	<i>Eleutherococcus trifolius</i> (L.) S.Y.Hu	ARALIACEAE	ยอดและใบ กินกับลาบ
100		ผักชีล้อม เทียน แกลบ	ผักชีล้อม	<i>Foeniculum vulgare</i> Miller	APIACEAE	ใบนำมาประกอบอาหาร
101		มะม่วง	พีช , ท้อ	<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch	ROSACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้
102		จักโคหอม	ตะไคร้หอม	<i>Cymbopogon nardus</i> (Linn.) Rendle	POACEAE	ช่อดอกและใบทำเทียน
103		เสี้ยวดอกขาว	เสี้ยวดอกขาว	<i>Bauhinia variegata</i> L.	FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE	ยอดอ่อน นำมาประกอบอาหารเมื่อดำน้ำพริกหรือกินเล่น
104			มะยม	<i>Phyllanthus acidus</i> (L.) Skeels	EUPHORBIACEAE	ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้

ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
105		พลู	พลู	<i>Piper betle</i> Linn.	PIPERACEAE	ใบกินกับหมาก
106		ต้นป่าน	ไขปลา	<i>Debregeasia longifolia</i> (Burm.f.) W edd.	URTICACEAE	ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
107		ผักแว่น				ยอดอ่อนลวกจิ้ม น้ำพริก (ดอกเหลือง คล้ายขี้เหล็ก)
108		ผักป่า				ยอดอ่อนลวกจิ้ม น้ำพริก
109		กล้วยงา				ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
110		ผักแค	ซ้าพลู	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb. Ex Hunter	PIPERACEAE	ใบนำมาประกอบอาหาร
111		ผักแคขึ้นนก	ซ้าพลู	<i>Piper sp.</i>	PIPERACEAE	ใบนำมาประกอบอาหาร

ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
112		เคียง	เต่าร้าง	<i>Caryota mitis</i> Lour.	ARECACEAE	หน่ออ่อนนำมาแกง
113		บะต๋อง	กระท้อน	<i>Sandoricum koetjape</i> (Burm.f.) Merr.	MELIACEAE	ผลสุกรับประทาน เป็นผลไม้
114		งามอน	ง่าขี้ม่อน	<i>Perilla frutescens</i> (Linn.) Britt	LAMIACEAE	เมล็ดนำมาประกอบอาหาร
115			ชมจันทร์	<i>Ipomoea alba</i> L.	CONVOLVULACEAE	ดอก นำมาผัด หรือ ลวกจิ้ม น้ำพริก เป็น ยาระบายอ่อนๆ
116		หญ้ารอย หนึ่ง				
117			ว่านดักแด้	<i>Stachliathus campanulatus</i> Kuntze	ZINGIBERACEAE	เหง้ากินสด ช่วยขับลม

ลำดับ	รูป	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	การใช้ประโยชน์
118		หญ้าวาย	สาบเสือ	<i>Chromolaena odorata</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	ASTERACEAE หรือ COMPOSITAE	ใบ ขี้พอกแผลสด ช่วยห้ามเลือดได้

3. ชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่นหรือทำไร่เลื่อนลอย

3.1 ชุมชนบ้านแม่มะลอ

■ ด้านเศรษฐกิจ

1) ตัวชี้วัดที่ 1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม โดยการสนับสนุนกล้าไม้ผล 3 ชนิด ได้แก่ อะโวคาโดจำนวน 600 ต้น มะขามยักษ์จำนวน 130 ต้น และเงาะ 300 ต้น รวมทั้งไม้โตเร็วที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ (ไม้เบงกาน) จำนวน 80 ต้น ให้เกษตรกรในพื้นที่นำไปปลูกเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งจากการติดตามพบว่ากล้าไม้ที่นำไปปลูกมีการเจริญเติบโตได้ค่อนข้างดี โดยทางเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จะคอยเข้าไปให้คำชี้แนะในการจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่ตลาดต้องการต่อไป

■ ด้านสังคม

1) ตัวชี้วัดที่ 2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดทำแปลงตัวอย่างการปรับระบบการปลูกชนิดพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกรนำร่อง 5 ราย เพื่อเป็นตัวอย่างหรือแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรรายอื่นๆ นำไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง

■ ด้านสิ่งแวดล้อม

1) ตัวชี้วัดที่ 3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยสนับสนุนการปลูกหญ้าแฝกบริเวณโคนต้นไม้ผล ในลักษณะรูปตัวยูเพื่อช่วยลดการชะล้างหน้าดินและพังทลายของดิน

2) ตัวชี้วัดที่ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน ได้สนับสนุนกล้าไผ่รวกดำจำนวน 200 กล้า เพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูกเป็นแนวรอบขอบเขตพื้นที่ทำกิน ซึ่งลำไผ่รวกสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น ทำค้ำพืชผัก หลักปัก ตักรัดเครื่องมือการเกษตร ฯลฯ นอกจากนี้การปลูกไผ่รวกเป็นแนวยังมีประโยชน์ในด้านช่วยลดความรุนแรงของลมพายุได้ด้วย

3) ตัวชี้วัดที่ 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ โดยการสำรวจพืชท้องถิ่นที่ชุมชนมีการนำมาใช้ประโยชน์เป็นอาหารและสมุนไพรบริเวณป่ารอบชุมชนร่วมกับผู้รู้ในชุมชน และเก็บตัวอย่างพืชบางชนิดมาทดสอบเพาะขยายพันธุ์เพิ่มเติม เพื่อนำไปปลูกฟื้นฟูในชุมชนและแปลงปลูกป่าและธนาคารอาหารพื้นบ้านของชุมชน จากการสำรวจพบพืชจำนวน 39 ชนิด เช่น ปูเต๋าทั้งไม้เท้า รางจิตแดง กระดุกโก๋ ว่านหัวสับ มะขามป้อม ฯลฯ

4) ตัวชี้วัดที่ 3.6 มีการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยสนับสนุนการผลิตและใช้ปุ๋ยหมักในพื้นที่แปลงปลูกไม้ผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพดินและเพิ่มธาตุอาหารให้กับพืช

ภาพที่ 4-9 การทดสอบกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่มะลอ

3.2 ชุมชนบ้านปางหินฝน

■ ด้านเศรษฐกิจ

1) ตัวชี้วัดที่ 1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม โดยการทดสอบปลูกไม้ผลยืนต้น (อะโวคาโด) ในพื้นที่ของเกษตรกรนาร่อง 3 ราย ดังนี้

1. แปลงของนายสุรโชค พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,298 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 3 ไร่ แต่เดิมเป็นพื้นที่ใช้เพาะปลูกกะหล่ำปลีและมะเขือเทศ แต่ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาปลูกไม้ผลยืนต้นแทน โดยได้ปลูกอะโวคาโดพันธุ์พื้นเมืองและเริ่มเปลี่ยนยอดเป็นพันธุ์ดีบางส่วนแล้ว ซึ่งจากการสังเกตพบว่าต้นอะโวคาโดมีการเจริญเติบโตได้ค่อนข้างสมบูรณ์และแข็งแรงดี

2. แปลงนายกิ พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,244 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ มีการปลูกไม้ผลและพืชอื่นๆ ค่อนข้างหลากหลายในพื้นที่เช่น ส้ม กระท้อน มะนาว มะคาเดเมีย และหว่ายหนามขาวตามแนวขอบเขตพื้นที่ สำหรับต้นอะโวคาโดที่นำมาทดสอบปลูกในพื้นที่จากการสังเกตพบว่า เจริญเติบโตได้ไม่ด้นัก โดยมีความสูงประมาณ 25-30 เซนติเมตร และยอดของบางต้นถูกแมลงหวี่ขาวและเพลี้ยอ่อนเข้าทำลายด้วย

3. แปลงนายสวน พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 1,257 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 3.5 ไร่ แต่เดิมใช้ปลูกกะหล่ำปลี แต่ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาปลูกไม้ผลยืนต้นคือ อะโวคาโด ซึ่งจากการสังเกตพบว่า ต้นอะโวคาโดมีการเจริญเติบโตได้สมบูรณ์และแข็งแรงดี โดยมีความสูงประมาณ 30-50 เซนติเมตร และเกษตรกรมีแผนจะวางระบบน้ำในช่วงมกราคม 2561 นี้ เพื่อใช้เลี้ยงต้นในช่วงฤดูแล้งและฤดูร้อนนี้

ภาพที่ 4-10 การทดสอบกิจกรรมด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ปางหินฝน

■ ด้านสิ่งแวดล้อม

1) ตัวชี้วัดที่ 3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยสนับสนุนการปลูกหญ้าแฝกบริเวณโคนต้นไม้ผลและพื้นที่ลาดชัน

2) ตัวชี้วัดที่ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน ได้สนับสนุนกล้าไผ่รวกดำจำนวน 200 กล้า เพื่อให้เกษตรกรนำไปปลูกเป็นแนวรอบขอบเขตพื้นที่ทำกิน ซึ่งลำไผ่รวกสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น ทำค้ำพืชผัก หลักปัก ด้ามเครื่องมือการเกษตร ฯลฯ นอกจากนี้การปลูกไผ่รวกเป็นแนวยังมีประโยชน์ในด้านช่วยลดความรุนแรงของลมพายุได้ด้วย

3) ตัวชี้วัดที่ 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ โดยการทดสอบเพาะขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นที่ชุมชนมีการนำมาใช้ประโยชน์เป็นอาหารและสมุนไพร เพื่อนำไปปลูกฟื้นฟูภายในชุมชนให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งนำพืชที่ชุมชนมีความต้องการจากพื้นที่อื่นเข้ามาเพิ่มเติมด้วย โดยได้เพาะขยายพันธุ์ไว้จำนวน 59 ชนิด ดังนี้

1) จิงจูฉี่	2) ไบร่ ยี่	3) หอมแบ่งใบยาว	4) ว่านหอมแดง
5) หอมแบ่งใบสั้น	6) ก้ามปูหลุด	7) หอมชู	8) สาคุวิลาส
9) สาคุวิลาสเล็ก	10) ว่านทองใบม่วงเล็ก	11) ว่านทองใบม่วงใหญ่	12) ฉ่ำลิ้ง
13) จักรนารายณ์	14) ผักแพรวแดง	15) เตอ คลี่	16) เก็กฮวยป่า
17) เนียมดง	18) เป้อ ไข่	19) โป่ ฮู้ แป้ง	20) จร้า
21) ชั่ว ชาย	22) ก้อ หู	23) ชี เตอ เนง	24) ชะ ชั่ง
25) ชั่วกัวชาย/ชาวม้งกำ	26) ปัว ต้อ จั่ว	27) อัว ถั่ว จั่ว	28) โย่ว เตรอ จั่ว
29) หยิง ก่า	30) ป่า เต๋	31) ชะ ฉี่ สั่ว	32) หน่อลอคี้
33) แบ โป ปะ	34) unknown 1	35) มะขามแป	36) ม้าสามตอน
37) ม้าสามตอน	38) เอื่องหมายนา	39) โตไม่รู้ลัม	40) หัสคุณ
41) เตื่อสี่เชอะซอ	42) เฟล โพล	43) จอ หมื่อ	44) หญ้าเอ็นยิด
45) ชะพูล	46) บอระเพ็ดพุงช้าง	47) กรดน้ำ	48) หญ้าตดหมา
49) ผักชีฝรั่ง	50) สะเลียมดง	51) กระชายดำ	52) ขมิ้นจันทร์
53) ผักหวานบ้าน	54) ผักแปม	55) คว่ำตายหงายเป็น	56) เตยหอม
57) กะเพรา	58) โหระพา	59) แมงลัก	

4) ตัวชี้วัดที่ 3.6 มีการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยสนับสนุนการผลิตและใช้ปุ๋ยหมักในพื้นที่แปลงปลูกไม้ผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพดินและเพิ่มธาตุอาหารให้กับพืช

ภาพที่ 4-11 การทดสอบกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ปางหินฝน

1.3) รูปแบบและกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนเพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ดี

โดยจัดกิจกรรมตามกรอบตัวชี้วัดและข้อกำหนดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง ร่วมกับชุมชน เพื่อกระตุ้นชุมชนให้เกิดความตระหนัก ตื่นตัว และสามัคคี ในการขับเคลื่อนกิจกรรมไปสู่เป้าหมายการเป็นชุมชนต้นแบบโครงการหลวง

1) จัดกิจกรรม เรื่อง การถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น ในวันที่ 17 มกราคม 2561 ณ บ้านห้วยโตน โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ่อเกลือ อำเภอ บ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 109 คน ประกอบด้วย สมาชิกบ้านห้วยโตนและเจ้าหน้าที่ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) สำหรับสถานที่จัดกิจกรรมได้ใช้ห้องประชุมหมู่บ้าน ห้วยโตนเป็นสถานที่จัดกิจกรรม โดยนำเสนอการใช้ประโยชน์และ/หรือสรรพคุณของพืชท้องถิ่นแต่ละชนิด จากผลการเดินสำรวจร่วมกับผู้รู้ของชุมชนเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2560 บริเวณพื้นที่ป่ารอบชุมชนและบริเวณรอบครัวเรือนภายในชุมชน ซึ่งพบพืชท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นอาหารและยาสมุนไพรได้จำนวน 122 ชนิด แบ่งเป็นพบในพื้นที่ป่า 44 ชนิด และพบในชุมชน 78 ชนิด เช่น ตะไคร้ต้น นามไข่กุ้ง ขนุนดิน รางจืดแดง มะเขาวัว กรดน้ำ และหญ้าขัดใบยาว ฯลฯ (ภาพที่ 4-12)

ผลจากการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ชุมชนบ้านห้วยโตนได้รับการยกระดับการพัฒนาตามกรอบตัวชี้วัดและข้อกำหนดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง ในด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีการยกระดับด้านละ 1 ข้อ ดังนี้ ด้านสังคม คือ ข้อ 2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน/หน่วยงาน และสำหรับด้านสิ่งแวดล้อม คือ ข้อ 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ

ภาพที่ 4-12 การถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นให้กับชุมชนบ้านห้วยโตน

2) จัดกิจกรรม เรื่อง การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561 ณ บ้านปางหินฝน โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้เข้าร่วม จำนวน 32 คน ประกอบด้วย สมาชิกบ้านปางหินฝนและเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) สำหรับสถานที่จัดกิจกรรมได้ใช้โรงเรือนเพาะขยายพันธุ์พืชท้องถิ่นเป็นสถานที่จัดกิจกรรม โดยได้บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับพืชท้องถิ่นแต่ละชนิดที่ได้นำมาทดสอบเพาะขยายพันธุ์ไว้ในโรงเรือน ซึ่งเป็นพืชท้องถิ่นที่ได้เก็บตัวอย่างมาจากชุมชนบ้านปางหินฝนจากการเดินสำรวจร่วมกับผู้รู้ในชุมชนเมื่อช่วงเดือนมีนาคม 2560 และบางชนิดได้นำมาจากพื้นที่บ้านปากกล้วยและพื้นที่อื่นๆ โดยพืชท้องถิ่นที่ได้เพาะขยายพันธุ์ไว้ในโรงเรือนมีจำนวน 36 ชนิด เช่น จิงจูฉ่ำ วานทองใบม่วง ผักแพวแดง เนียมดง และก้ามปูหลุด ฯลฯ นอกจากนี้ได้แจกจ่ายต้นกล้าให้สมาชิกนำไปปลูกจำนวน 10 ชนิด ได้แก่ ก้ามปูหลุด ผักแพวแดง หยงกา หอมแบ่ง เลือดมังกร กว๊าโบลโต๊ะ ผักไผ่น้ำ เนียมดง อีลัวจั่ว และรางจืดแดง (ภาพที่ 4-13)

ผลจากการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ชุมชนบ้านปางหินฝนได้รับการยกระดับการพัฒนาตามกรอบตัวชี้วัดและข้อกำหนดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง ในด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีการยกระดับด้านละ 1 ข้อ ดังนี้ ด้านสังคม คือ ข้อ 2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน/หน่วยงาน และสำหรับด้านสิ่งแวดล้อม คือ ข้อ 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ

ภาพที่ 4-13 การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นร่วมกับชุมชนบ้านปางหินฝน

3) จัดกิจกรรมศึกษาดูงาน เรื่อง วิถีชีวิตชุมชนป่าเมี่ยงต้นแบบคนอยู่อาศัยร่วมกับป่า ในวันที่ 15 มีนาคม 2561 ณ บ้านปางบง ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงปางเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกันระหว่างโครงการทดสอบรูปแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงและชุดโครงการวิจัยระบบเกษตรแบบมีส่วนร่วมในชุมชนป่าเมี่ยง โดยนำเกษตรกรจากพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอและป่าแป๋ จำนวน 35 คน เข้าศึกษาดูงานตามฐานเรียนรู้จำนวน 5 ฐาน (ภาพที่ 4-14) ดังนี้

1. แนะนำศูนย์ฯ ป่าเมี่ยง และหมู่บ้านปางบง
2. การเพาะเลี้ยงกล้วยไม้
3. การเพาะเห็ด
4. สวนวนเกษตร
5. การเลี้ยงผึ้งโพรง

ผลจากการศึกษาดูงานครั้งนี้ทำให้เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งเกษตรกรให้ความสนใจที่จะนำความรู้เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองต่อไป

ภาพที่ 4-14 การศึกษาดูงาน วิถีชีวิตชุมชนป่าเมี่ยงต้นแบบคนอยู่อาศัยร่วมกับป่า

4) จัดกิจกรรม เรื่อง การสาธิตและถ่ายทอดองค์ความรู้การปลูกข้าวต้นเดียวโดยการให้น้ำด้วยวิธีน้ำน้อยและการณรงค์ปลูกพืชท้องถิ่นภายในชุมชน ในวันที่ 12 กรกฎาคม 2561 ณ บ้านปางยาง โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางยาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 58 คน (ภาพที่ 4-15) และวันที่ 13 กรกฎาคม 2561 ณ บ้านห้วยโตน โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงบ่อเกลือ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีผู้เข้าร่วมจำนวน 59 คน (ภาพที่ 4-16)

ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกันระหว่างโครงการศึกษาวิจัยการเพิ่มผลผลิตข้าวบนพื้นที่สูงและโครงการทดสอบรูปแบบการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง โดยมีการบรรยายให้ความรู้ทางวิชาการ เรื่อง การปลูกข้าวต้นเดียวโดยการให้น้ำด้วยวิธีนํ้าน้อย จากนั้นสาธิตวิธีการปักดำข้าวต้นเดียวและร่วมกับเกษตรกรปักดำข้าวต้นเดียวร่วมกัน และมีการบรรยายให้ความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น รวมทั้งวิธีการปลูกและดูแลรักษา จากนั้นแจกจ่ายต้นกล้าพืชท้องถิ่นแต่ละชนิดให้กับสมาชิกนำไปปลูกภายในชุมชน (พื้นที่บ้านปางยาง 15 ชนิด 830 ต้น และพื้นที่บ้านห้วยโตน 21 ชนิด 1,326 ต้น)

ผลการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ชุมชนบ้านปางยางและบ้านห้วยโตนได้รับการยกระดับการพัฒนาตามกรอบตัวชี้วัดและข้อกำหนดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวง ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยในด้านเศรษฐกิจมีการยกระดับ 1 ข้อ คือ ข้อ 1.5 ชุมชนมีความมั่นคงทางด้านอาหาร ด้านสังคมมีการยกระดับ 1 ข้อ คือ ข้อ 2.8 การมีส่วนร่วมของชุมชน/หน่วยงาน และด้านสิ่งแวดล้อมมีการยกระดับ 3 ข้อ คือ 1) ข้อ 3.3 มีการฟื้นฟูป่าต้นน้ำลำธารโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) ข้อ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน และ 3) ข้อ 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ

ภาพที่ 4-15 การสาธิตและถ่ายทอดองค์ความรู้การปลูกข้าวต้นเดียวโดยการให้น้ำด้วยวิธีนํ้าน้อยและการรณรงค์ปลูกฟื้นฟูพืชท้องถิ่นภายในชุมชนบ้านปางยาง

ภาพที่ 4-16 การสาธิตและถ่ายทอดองค์ความรู้การปลูกข้าวต้นเดียวโดยการให้น้ำด้วยวิธีนํ้าน้อยและการรณรงค์ปลูกฟื้นฟูพืชท้องถิ่นภายในชุมชนบ้านห้วยโตน

5) จัดกิจกรรม เรื่อง การรณรงค์ปลูกฟื้นฟูพืชท้องถิ่น ในวันที่ 17 กรกฎาคม 2561 ณ บ้านแม่เมะ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 54 คน (ภาพที่ 4-17) และวันที่ 19 กรกฎาคม 2561 ณ บ้านแม่มะลอ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่มะลอ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 81 คน (ภาพที่ 4-18) โดยได้บรรยายให้ความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นแต่ละชนิด รวมทั้งวิธีการปลูกและการดูแลรักษา จากนั้นได้ร่วมกันปลูกพืชท้องถิ่นแต่ละชนิดร่วมกัน พื้นที่บ้านแม่เมะจำนวน 38 ชนิด 740 ต้น และพื้นที่บ้านแม่มะลอจำนวน 8 ชนิด 705 ต้น

ภาพที่ 4-17 การจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกฟื้นฟูพืชท้องถิ่นในชุมชนบ้านแม่เมะ

ภาพที่ 4-18 การจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกฟื้นฟูพืชท้องถิ่นในชุมชนบ้านแม่มะลอ

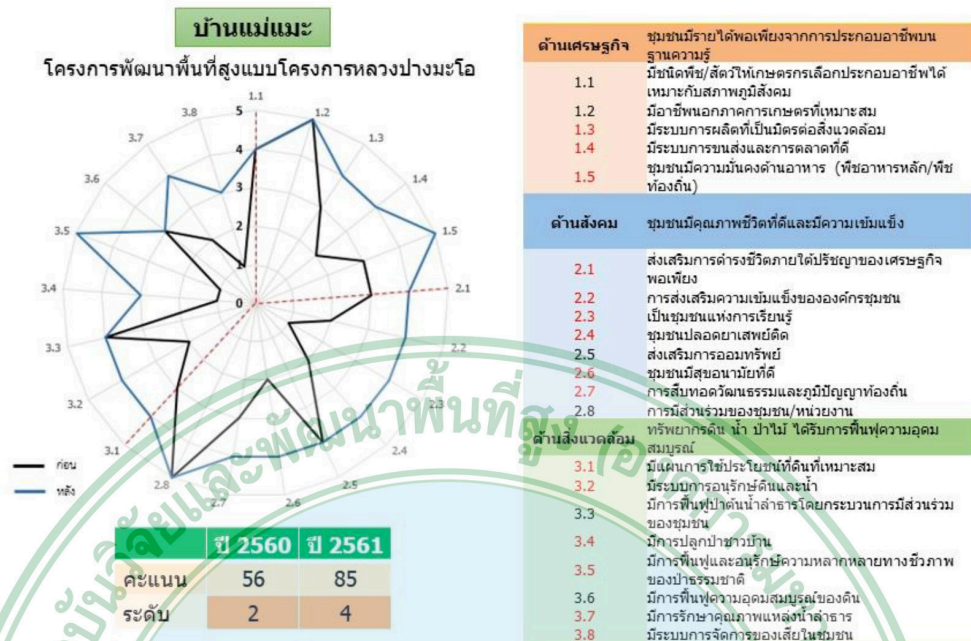
2. การสรุปและประเมินผลการพัฒนาระดับชุมชนตามกรอบตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงในแต่ละรูปแบบภูมิสังคมบนพื้นที่สูง ทั้ง 6 ชุมชน

โดยประเมินสถานภาพของชุมชนก่อนและหลังการทดสอบกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชุมชนในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 3 ลักษณะภูมิสังคม

1) ชุมชนป่าเมี่ยง

1.1) ชุมชนบ้านแม่เมะ จากการประเมินสถานภาพของชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ก่อนการดำเนินงานมี 56 คะแนน (ระดับ 2) และหลังการดำเนินงานเป็น 85 คะแนน (ระดับ 4) ซึ่งมีการยกระดับการพัฒนาจำนวน 15 ตัวชี้วัด โดยด้านเศรษฐกิจมี 3 ตัวชี้วัด ด้านสังคมมี 6 ตัวชี้วัด และด้านสิ่งแวดล้อมมี 6 ตัวชี้วัด (ภาพที่ 4-19)

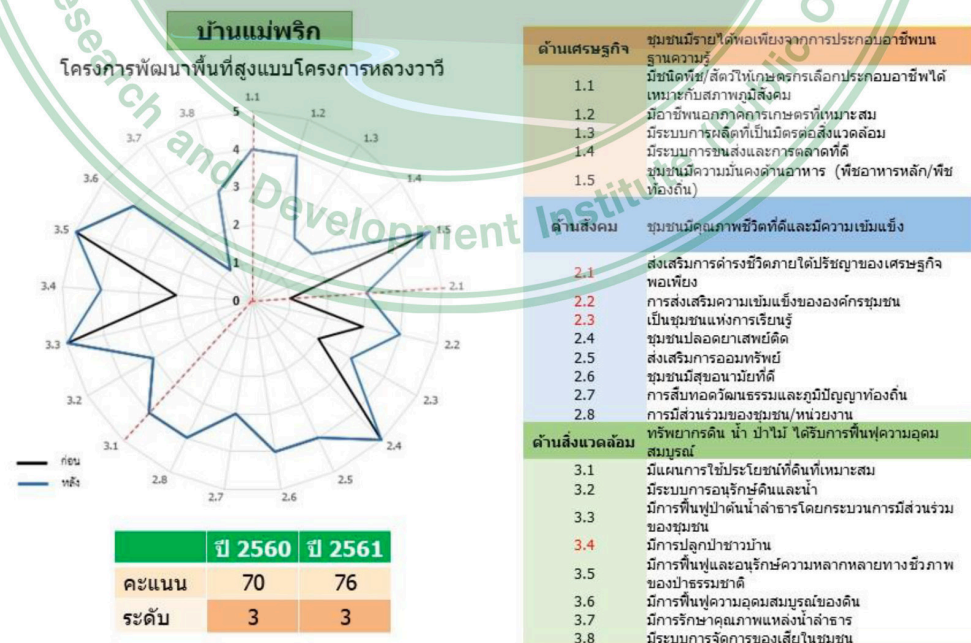
การประเมินสถานภาพชุมชนก่อน-หลังดำเนินงาน

ภาพที่ 4-19 ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชนบ้านแม่เมะ

1.2) ชุมชนบ้านแม่พริก จากการประเมินสถานภาพของชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ก่อนการดำเนินงานมี 70 คะแนน (ระดับ 3) และหลังการดำเนินงานเป็น 76 คะแนน (ระดับ 3) ซึ่งมีการยกระดับการพัฒนาจำนวน 4 ตัวชี้วัด โดยด้านสังคมมี 3 ตัวชี้วัด และด้านสิ่งแวดล้อมมี 1 ตัวชี้วัด (ภาพที่ 4-20)

การประเมินสถานภาพชุมชนก่อน-หลังดำเนินงาน

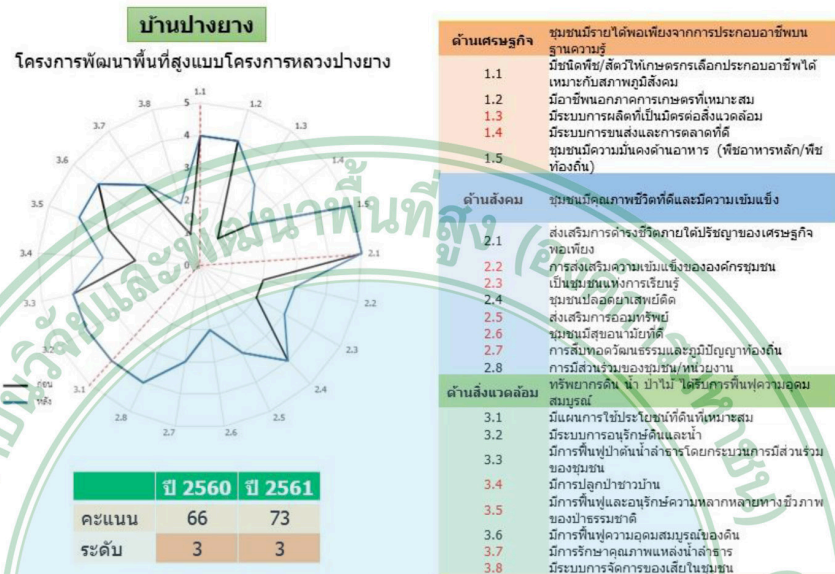

ภาพที่ 4-20 ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชนบ้านแม่พริก

2) ชุมชนที่ปลูกข้าวเป็นหลัก

2.1) ชุมชนบ้านปางยาง จากการประเมินสถานภาพของชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ก่อนการดำเนินงานมี 66 คะแนน (ระดับ 3) และหลังการดำเนินงานเป็น 73 คะแนน (ระดับ 3) ซึ่งมีการยกระดับการพัฒนาจำนวน 11 ตัวชี้วัด โดยด้านเศรษฐกิจมี 2 ตัวชี้วัด ด้านสังคมมี 5 ตัวชี้วัด และด้านสิ่งแวดล้อมมี 4 ตัวชี้วัด (ภาพที่ 4-21)

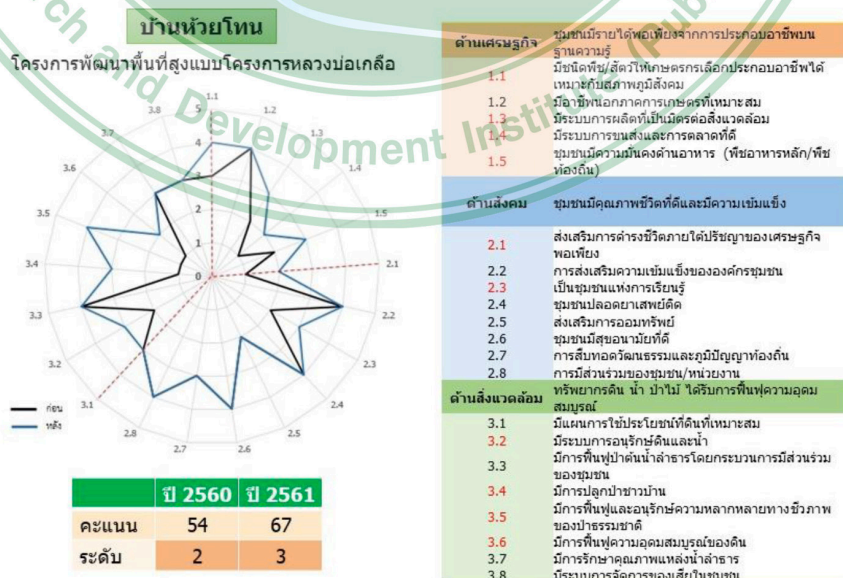
การประเมินสถานภาพชุมชนก่อน-หลังดำเนินงาน

ภาพที่ 4-21 ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชนบ้านปางยาง

2.2) ชุมชนบ้านห้วยโตน จากการประเมินสถานภาพของชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ก่อนการดำเนินงานมี 54 คะแนน (ระดับ 2) และหลังการดำเนินงานเป็น 67 คะแนน (ระดับ 3) ซึ่งมีการยกระดับการพัฒนาจำนวน 10 ตัวชี้วัด โดยด้านเศรษฐกิจมี 4 ตัวชี้วัด ด้านสังคมมี 2 ตัวชี้วัด และด้านสิ่งแวดล้อมมี 4 ตัวชี้วัด (ภาพที่ 4-22)

การประเมินสถานภาพชุมชนก่อน-หลังดำเนินงาน

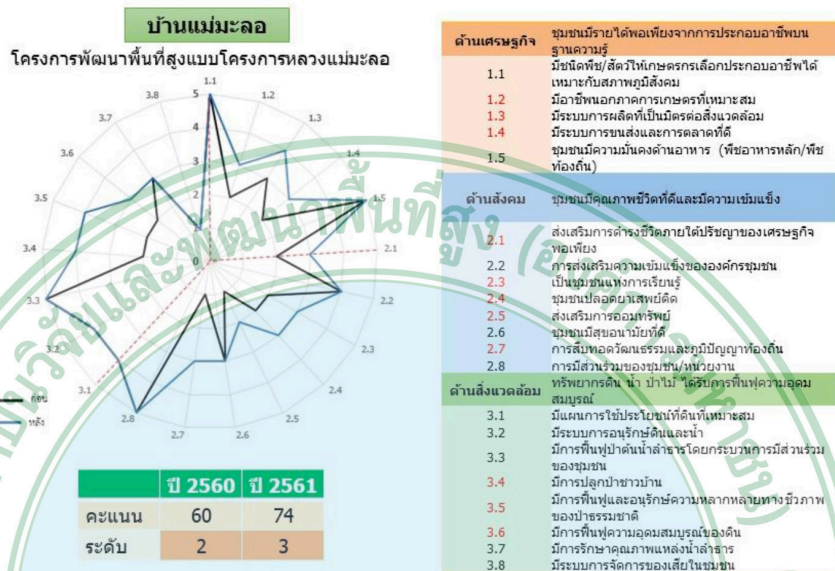

ภาพที่ 4-22 ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชนบ้านห้วยโตน

3) ชุมชนที่มีฐานจากการปลูกพืชหรือทำไร่เลื่อนลอย

3.1) ชุมชนบ้านแม่ละอ จากการประเมินสถานภาพของชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ก่อนการดำเนินงานมี 60 คะแนน (ระดับ 2) และหลังการดำเนินงานเป็น 74 คะแนน (ระดับ 3) ซึ่งมีการยกระดับการพัฒนาจำนวน 11 ตัวชี้วัด โดยด้านเศรษฐกิจมี 3 ตัวชี้วัด ด้านสังคมมี 5 ตัวชี้วัด และด้านสิ่งแวดล้อมมี 3 ตัวชี้วัด (ภาพที่ 4-23)

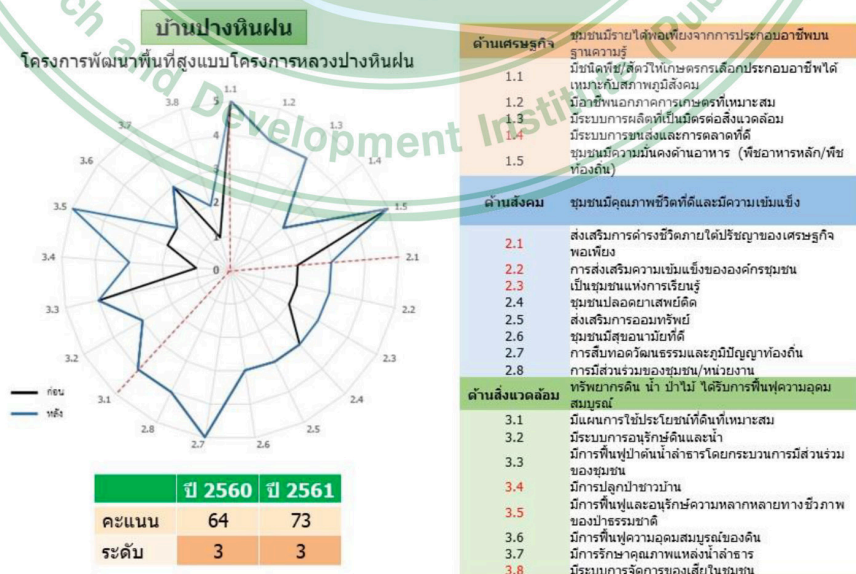
การประเมินสถานภาพชุมชนก่อน-หลังดำเนินงาน

ภาพที่ 4-23 ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชนบ้านแม่ละอ

3.2) ชุมชนบ้านปางหินฝน จากการประเมินสถานภาพของชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ก่อนการดำเนินงานมี 60 คะแนน (ระดับ 2) และหลังการดำเนินงานเป็น 74 คะแนน (ระดับ 3) ซึ่งมีการยกระดับการพัฒนาจำนวน 11 ตัวชี้วัด โดยด้านเศรษฐกิจมี 3 ตัวชี้วัด ด้านสังคมมี 5 ตัวชี้วัด และด้านสิ่งแวดล้อมมี 3 ตัวชี้วัด (ภาพที่ 4-24)

การประเมินสถานภาพชุมชนก่อน-หลังดำเนินงาน

ภาพที่ 4-24 ผลการประเมินสถานภาพชุมชนก่อนและหลังการดำเนินงานของชุมชนบ้านปางหินฝน

บทที่ 5

สรุปและวิจารณ์ผลการวิจัย

1. แผนการดำเนินงานเพื่อยกระดับการพัฒนาชุมชน 6 พื้นที่ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดที่ 1.1 มีชนิดพืช/สัตว์ให้เกษตรกรเลือกประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม
- 2) ตัวชี้วัดที่ 2.3 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
- 3) ตัวชี้วัดที่ 3.2 มีระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 4) ตัวชี้วัดที่ 3.4 มีการปลูกป่าชาวบ้าน
- 5) ตัวชี้วัดที่ 3.5 มีการฟื้นฟูและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ

2. ผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาระดับชุมชนตามกรอบตัวชี้วัด 6 ชุมชน ดังนี้

- 1) การปลูกไม้ผลแบบผสมผสานในพื้นที่ลาดชันภายใต้ระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยปลูกร่วมกับแนวหญ้าแฝก
- 2) การทดสอบเลี้ยงผึ้งโพรงในระบบวนเกษตรสวนเมือง
- 3) การสร้างแหล่งเรียนรู้หรือแปลงตัวอย่างในชุมชน
- 4) การทดสอบปรับพื้นที่เป็นขั้นบันไดเพื่อใช้ปลูกข้าวนา
- 5) การปลูกไผ่ในพื้นที่ทำกิน เพื่อเป็นแนวกันลมและสามารถตัดมาใช้ประโยชน์
- 6) การสำรวจรวบรวมความหลากหลายและภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่น รวมทั้งการเพาะขยายพันธุ์พืชสำคัญสำหรับการฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

3. การศึกษารูปแบบและกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่ดี ดังนี้

- 1) การถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้การใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น
- 2) การศึกษาดูงานเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนป่าเมืองต้นแบบคนอยู่อาศัยร่วมกับป่า
- 3) การสาธิตและถ่ายทอดองค์ความรู้การปลูกข้าวต้นเดียวภายใต้ระบบนํ้าน้อย
- 4) การรณรงค์ปลูกฟื้นฟูพืชท้องถิ่นเพื่อเสริมแหล่งอาหารของชุมชน

4. ผลการประเมินการยกระดับชุมชนตามกรอบตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนต้นแบบโครงการหลวงหลังการดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชน ดังนี้

- 1) บ้านแม่เมะ มีการยกระดับจำนวน 15 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 85 คะแนน (ระดับ 4)
- 2) บ้านแม่พริก มีการยกระดับจำนวน 4 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 76 คะแนน (ระดับ 3)
- 3) บ้านปางยาง มีการยกระดับจำนวน 11 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 73 คะแนน (ระดับ 3)
- 4) บ้านห้วยโตน มีการยกระดับจำนวน 10 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 67 คะแนน (ระดับ 3)
- 5) บ้านแม่มะลอ มีการยกระดับจำนวน 11 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 74 คะแนน (ระดับ 3)
- 6) บ้านปางหินฝน มีการยกระดับจำนวน 7 ตัวชี้วัด คะแนนรวม 73 คะแนน (ระดับ 3)

5. กิจกรรมที่แต่ละชุมชนควรดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุตามข้อกำหนดและตัวชี้วัดการพัฒนา
ชุมชนต้นแบบบนพื้นที่สูงในแต่ละบริบทสภาพภูมิสังคม สรุปดังนี้ (ตารางที่ 5-1)

ตารางที่ 5-1 สิ่งที่ควรดำเนินการต่อเนื่องในแต่ละชุมชน

ภูมิสังคม	ชุมชน	สิ่งที่ควรดำเนินการต่อเนื่อง
ชุมชนป่าเมี่ยง	1. บ้านแม่เมะ	1. การศึกษาชนิดพืชและปรับระบบการปลูกพืชให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ 2. การจัดการขยะและน้ำเสียในชุมชน
	2. บ้านแม่พริก	1. การศึกษาชนิดพืชทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ป่าเมี่ยงเพิ่มเติม 2. การขยายผลการปลูกพืชท้องถิ่นและเพาะเลี้ยงเห็ดเพื่อเสริมแหล่งอาหารในระดับครัวเรือน
ชุมชนที่ปลูกข้าวเป็นหลัก	3. บ้านปางยาง	1. การศึกษาระบบการผลิตพืชหลังนาที่เหมาะสม 2. การศึกษาชนิดพืชและปรับระบบการปลูกพืชให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ (เพื่อลดการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)
	4. บ้านห้วยโตน	1. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรที่มีความลาดชันสูง ให้ขยายผลในวงกว้างมากขึ้น 2. การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวนา 3. การส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อเป็นแนวกันลม
ชุมชนที่มีฐานจากการปลูกฝิ่น	5. บ้านแม่มะลอ	1. การส่งเสริมการปรับระบบการปลูกชนิดพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ให้ขยายผลในวงกว้างมากขึ้น 2. การพัฒนาคุณภาพผลผลิตพืชผักให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร
	6. บ้านปางหินฝน	1. การพัฒนาระบบการปลูกพืชที่ลดการใช้สารเคมีบนพื้นที่สูง 2. การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำขนาดเล็กและระบบกระจายน้ำเพื่อใช้ในพื้นที่การเกษตร